

Španjolska nacionalna knjižnica

Kranjec, Karmen

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:760662>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2023./2024.

Karmen Kranjec

Španjolska nacionalna knjižnica

Završni rad

Mentor: dr. sc. Ana Barbarić, red. prof.

Zagreb, rujan 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Kranjeck

(potpis)

Sadržaj

Sadržaj	ii
1. Uvod	1
2. Povijest Španjolske nacionalne knjižnice	2
2.1. 1712. – 1836.	2
2.2. 1836. – 1892.	3
2.3. 1892. – 2007.	4
2.4. 2007. – danas	4
2.5. Ravnatelji i knjižničari emeritusi	5
3. Španjolska nacionalna knjižnica danas	6
3.1. Dvorane	6
3.2. Nabava	7
3.2.1. Kriteriji nabave	7
3.2.2. Postupci nabave	8
3.2.3. Odabir građe za nabavu	9
3.2.4. Nadležnost	10
3.3. Projekti	11
3.3.1. ComunidadBNE	12
3.3.2. Španjolski arhiv weba	13
3.3.3. Hispanska digitalna knjižnica	16
3.4. Usluge	16
3.4.1. Pretraživanje dokumenata	16
3.4.2. Reprodukcijska građa	17
3.4.3. Međuknjižnična posudba	18
3.4.4. Aktivnosti i događanja	18
4. Zaključak	20

5. Literatura.....	21
Sažetak.....	23
Summary.....	24

1. Uvod

Nacionalna knjižnica vrsta je knjižnice koja prikuplja i čuva svu građu što se odnosi na određenu zemlju. Točnije, prikuplja svu građu tiskanu ili objavljenu u određenoj zemlji, kao i građu o toj zemlji objavljenu drugdje u svijetu te građu kojoj su autori građani te zemlje (Hrvatska enciklopedija, n.d.). Postoji više definicija nacionalne knjižnice, ali glavna zadaća najčešće im je prikupljanje primjeraka svih publikacija objavljenih u toj državi ili drugih vrijednih djela od nacionalne važnosti. Terminološka baza hrvatskog strukovnog nazivlja definira nacionalnu knjižnicu kao „središnju knjižnicu u zemlji koja prikuplja, organizira i čuva nacionalnu zbirku knjiga, časopisa i ostale građe uključujući i njihove elektroničke inačice, a obično izrađuje i nacionalnu bibliografiju“ (Struna, n.d.).

Španjolska nacionalna knjižnica (špa. *Biblioteca Nacional de España, BNE*) najviša je knjižničarska ustanova države i matična knjižnica španjolskog knjižničkog sustava. Čuva primjerke svih knjiga objavljenih u Španjolskoj. Sadrži bogatu zbirku inkunabula, rukopisa, crteža i slično. Knjižnicu je osnovao kralj Filip V. davne 1712. godine. Dvadesetak godina kasnije knjižnica dolazi u nadležnost Vlade te se po prvi puta naziva Nacionalnom knjižnicom. Od samog osnutka do današnjeg dana Knjižnica ima važnu ulogu u očuvanju i prenošenju španjolske kulturne baštine.

U ovome radu opisat će se povijest Španjolske nacionalne knjižnice te će se navesti najznačajniji događaji u svakoj od četiri faze njezinog razvoja. Zatim će se opisati rad Knjižnice u današnje vrijeme; pojasnit će se proces nabave građe i navesti neke od usluga koje Knjižnica nudi korisnicima. Posebno će se komentirati projekti i programi koje Knjižnica provodi ili u njima sudjeluje.

2. Povijest Španjolske nacionalne knjižnice

Krajem 1711. godine knjižnicu je osnovao španjolski kralj Filip V., a otvorena je u ožujku sljedeće godine pod nazivom Kraljevska javna knjižnica (špa. *Biblioteca Real*). Već je tada postojao zakon prema kojem su tiskari bili dužni tamo pohranjivati primjerke knjiga tiskanih u Španjolskoj. Godine 1836. Knjižnica prestaje biti vlasništvo krune i potpada pod nadležnost Ministarstva unutarnjih poslova, te se prvi put naziva Nacionalnom knjižnicom (García Ejarque, 1992).

Radi preglednijeg prikaza nastanka i razvoja Knjižnice, u ovome radu povijest Knjižnice bit će podijeljena na četiri razdoblja: 1712. – 1836., od osnutka Kraljevske knjižnice do preimenovanja; od preimenovanja u Nacionalnu knjižnicu 1836. do 1892.; 1892. – 2007.; od 2007. do danas.

2.1. 1712. – 1836.

Nakon smrti španjolskog kralja Karla II., posljednjeg iz dinastije Habsburga, koji nije imao nasljednika, na vlast dolazi Kralj Filip V. 1700. godine kao prvi vladar iz dinastije Burbona. Borba za prijestolje uzrokuje Rat za španjolsku baštinu koji traje od 1701. do 1714. godine. 29. prosinca 1711. Filip V. odobrava stvaranje Kraljevske knjižnice s ciljem povećanja razine obrazovanosti svojih podanika i ujedinjenja knjižnica plemića koji su se borili na strani nadvojvode Karla Austrijskog. Knjižnica je svoja vrata otvorila 1. ožujka 1712. godine u prolazu koji je spajao Kraljevsku palaču i Samostan utjelovljenja u Madridu (Rubalcaba Blanco, Redondo Morales, Guerra García, Benito Sanz, Cano Riofrío, 1998).

Krajem srpnja 1716. proglašen je kraljevski dekret kojim se uređuje ono što se danas naziva obveznim primjerkom. Naime, svatko tko je financirao objavljivanje knjige ili drugog rada, bio on izdavač, tiskar ili sami autor djela, morao je Nacionalnoj knjižnici predati jedan primjerak. U svibnju 1750. Knjižnica je dobila rok od osam dana da iskoristi pravo prvokupa (pravo da prije svih kupi određenu stvar ako ju vlasnik stavi na prodaju) nad djelima drugih knjižnica stavljenih na prodaju. Ovo je Nacionalnoj knjižnici omogućilo značajno povećanje fonda bez da naštetí prodaji ostalih djela (Španjolska nacionalna knjižnica [BNE], n.d.).

Godine 1761. odobreni su novi pravilnici sastavljeni od strane Juana Santadera, glavnog knjižničara. Njihovim stupanjem na snagu Santander postaje ravnateljem Kraljevske knjižnice, a svi knjižničari smatraju se službenicima Kraljevske palače (García Ejarque,

1992). Uz to, donose se i novi pravilnici koji se odnose na tematska kazala, matične knjige i slično. Nadalje, iste godine osniva se i Kraljevska tiskara, s glavnim knjižničarom na čelu, kako bi se urednički rad Knjižnice povezoao s istaknutim tiskarama, knjigovežnicama i graverima tog vremena.

1783. predstavljene su nove matrice koje će doprinijeti obnovi grafike – Knjižnica opskrbljuje tiskare papirom i slovima, materijalima potrebnim za tiskanje njihovih publikacija. Deset godina kasnije ljevaonica slova Kraljevske knjižnice preseljena je u Kraljevsku tiskaru (BNE, n.d.).

Zbog radova na proširenju trga ispred Kraljevske palače, 1809. godine Kraljevska je knjižnica preseljena u samostan Trinitarios Calzados u ulici Atocha. U svibnju 1819. na zahtjev samostana počinje novo preseljenje Knjižnice u palaču u kojoj je Admiralitet održavao sjednice (BNE, n.d.). Preseljenje je dovršeno u listopadu iste godine. 1826. Knjižnica se ponovo seli, ovaj put u kuću koja je pripadala markizu od Alcañicesa u blizini njezine prvotne lokacije.

Krajem 1835. godine političar Juan Álvarez Mendizábal nameće zabranu religijskih organizacija, osim onih posvećenih obrazovanju siromašne djece i pomoći starijima.

2.2. 1836. – 1892.

1836. godine Knjižnica pada pod vlast Ministarstva unutarnjih poslova te je preimenovana u Španjolsku nacionalnu knjižnicu. Godinu dana kasnije osnivaju se pokrajinske znanstveno-umjetničke komisije koje odabiru djela nastala u samostanima koja bi se trebala pohraniti u knjižnicama i muzejima. Na ovaj način Nacionalna knjižnica obogatila je svoj fond s otprilike 70 000 svezaka iz madridskih samostana (BNE, n.d.).

1857. usvojen je pravilnik kojim se, između ostalog, utvrđuje i godišnji natječaj za dodjelu bibliografskih nagrada od strane Nacionalne knjižnice. U travnju 1866. Kraljica je položila prvi kamen Palače muzeja, arhiva i Nacionalne knjižnice, budućeg sjedišta Nacionalne knjižnice na Paseo de Recoletos. Projekt je izveo arhitekt Francisco Jareño Alarcón (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Budući da radovi sporo napreduju, narednih nekoliko godina knjige se skladište u spremištu u vrtu zgrade u vlasništvu Knjižnice u ulici Arrieta. 1884. umjesto Jareña Alarcóna glavni izvođač radova postaje Antonio Ruiz de Salces.

2.3. 1892. – 2007.

Izgradnja nove zgrade dovršena je 1892. godine, a godinu dana kasnije započelo je premještanje fonda Knjižnice. 1901. i 1902. usvajaju se novi propisi i pravilnici vezani za rad javnih knjižnica. 1930. osniva se Upravni odbor Nacionalne knjižnice. Godinu dana kasnije u Knjižnici dolazi do važnih promjena pod vodstvom Miguela Artigasa (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Čitaonica je reorganizirana i obogaćena je njena referentna zbirka. Za studente, radnike i druge čitatelje otvorena je Opća soba koja je zbog velikog interesa korisnika već 1932. preseljena u veću prostoriju u prizemlju zgrade. 1935. osnovan je Španjolski institut za knjigu. Sredinom 1939. uvodi se Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK) za klasifikaciju fondova u javnim knjižnicama Španjolske (BNE, n.d.). U narednih desetak godina osnivaju se razne ustanove vezane uz knjižničnu djelatnost, primjerice Nacionalna dokumentacijsko-bibliografska informacijska služba. 1955. godine arhitekt Luis Moya dobiva nalog za izvođenje radova na zgradi Knjižnice kako bi povećao kapacitet spremišta. 1983. zgrada Nacionalne knjižnice proglašena je nacionalnim povijesno-umjetničkim spomenikom. Tri godine kasnije opet se izvode radovi s ciljem izgradnje novog spremišta u Alcalá de Henares. 1991. godine kraljevskim dekretom odobren je Statut Nacionalne knjižnice kao autonomne organizacije, a iste godine u Knjižnici se počinje koristiti sustav ARIADNA, što predstavlja početak automatizacije rada Knjižnice (Girón, 1994). Već 1993. otvorena je nova zgrada u Alcalá de Henares koja sadrži više od 250 kilometara polica (Sánchez Hernampérez, 2011). Prva mrežna stranica Nacionalne knjižnice počinje s radom 3. svibnja 1996. godine. Hispanska digitalna knjižnica puštena je u rad 2007. godine.

2.4. 2007. – danas

30. listopada 2009. godine kraljevskom naredbom odobren je novi Statut Španjolske nacionalne knjižnice. Krajem srpnja 2011. objavljen je i novi Zakon o obveznom primjerku koji sada uključuje i elektroničke dokumente. U prosincu iste godine Knjižnica svečanom izložbom slavi 300 godina postojanja, a obilježavanje ove velike godišnjice traje i tijekom 2012. godine kroz razne manifestacije i događanja (BNE, n.d.).

2014. Knjižnica prepoznaje rad i trud svojih djelatnika i suradnika te se uređuje dodjela statusa knjižničara emeritusa. Godinu dana kasnije u Španjolskoj je objavljen zakon kojim se Nacionalna knjižnica ističe kao bitna institucija za španjolsku kulturu te se nastoji podržati njenu misiju očuvanja kulturnog identiteta nacije. U prosincu 2016. odobren je novi Statut

Španjolske nacionalne knjižnice kojim se potiče rad kolegijalnih tijela, istraživački projekti i slično, čime se unapređuju kako unutarnje poslovanje tako i usluge koje Knjižnica nudi svojim korisnicima.

2.5. Ravnatelji i knjižničari emeritusi

U dekretu o osnivanju Knjižnice određeno je da ravnatelj bude kraljev ispovjednik, koji je obavljanje poslova povjeravao glavnom knjižničaru. Tako je bilo sve do 1761. godine. U tom periodu izmijenilo se deset ravnatelja i pet glavnih knjižničara (BNE, n.d.). U prosincu iste godine, nakon usvajanja ustava sastavljenih od strane Juana Manuela da Santandera, počinje razdoblje u kojem je glavni knjižničar i službeno ravnatelj Knjižnice. Između 1761. i 1861. godine Knjižnica je promijenila 19 ravnatelja. Tek od 1856. glavni voditelj knjižnice službeno se naziva ravnateljem Nacionalne knjižnice. U međuvremenu se izmijenilo još 28 osoba na poziciji ravnatelja, a trenutni ravnatelj je Óscar Arroyo Ortega, koji je na tom položaju od veljače 2024.

Kao što je ranije spomenuto, Nacionalna knjižnica je 2014. uspostavila dodjeljivanje titule knjižničara emeritusa. Na službenoj mrežnoj stranici Knjižnice navedeno je da su primatelji te nagrade „knjižničari i knjižničarke i stručnjaci različitih generacija, različitog podrijetla, esencija knjižničarskog rada i misli, predstavnici bibliografske izvrsnosti, koji su život posvetili svojoj Knjižnici, a ne pukom ispunjavanju svojih obveza“ (BNE, n.d.). O imenovanju knjižničara emeritusa prijedlog i odluku donosi Upravni odbor Knjižnice. Do sada su četiri osobe nagrađene tom titulom: José Carlos Gosálvez, Concepción Huidobro Salas, Carmen Liter Mayayo i Elena Santiago Páez (BNE, n.d.).

Upravljačka tijela Nacionalne knjižnice čine Predsjedništvo (na čelu s ministrom kulture, trenutno Ernest Urtasun Domenech), Kraljevsko vijeće povjerenika i Uprava knjižnice. U sklopu Knjižnice od 2016. godine djeluje i Znanstveni odbor čija je glavna funkcija savjetovanje Knjižnice o sudjelovanju u istraživačkim projektima i o tehnološkim inovacijama (Santos Aramburo, 2017). Odbor se sastoji od predsjednika, ujedno ravnatelja knjižnice, tajnice i osam članova.

3. Španjolska nacionalna knjižnica danas

Glavno sjedište Knjižnice nalazi se u Madridu, u ulici Paseo de Recoletos. Tamo se nalazi najveći i najvrjedniji dio fonda Knjižnice te se održavaju razne izložbe i druge kulturne aktivnosti. Radno vrijeme je od ponedjeljka do petka od 9 do 20h. Druga zgrada Knjižnice nalazi se na sveučilišnom kampusu u Alcalá de Henares. Veći dio godine otvorena je radnim danom od 9 do 14, a u ljetnim mjesecima je zatvorena (BNE, n.d.).

Danas se u knjižnici istražuje i arhivira povijest španjolskog dokumentarnog nasljeđa (Devčić Crnić, 2016). Veliki dio Nacionalne knjižnice je muzej, poznat kao Muzej knjiga i nudi obrazovanje, osposobljavanje i aktivnosti u slobodno vrijeme za širu publiku.

3.1. Dvorane

Španjolska nacionalna knjižnica sastoji se od više dvorana u kojima se mogu pronaći različite referentne zbirke ovisno o građi koju sadrže. U glavnoj zgradi Knjižnice u Madridu smješteno je šest takvih dvorana, a jedna se nalazi u Alcalá de Henares (Sánchez Hernampérez, 2011).

Dvorana za bibliografske informacije omogućava pretraživanje opće i stručne bibliografije, baza podataka, kataloga španjolskih i stranih knjižnica te posuđivanje građe iz područja bibliotekarstva, dokumentalistike, arhivistike, muzeologije i povijesti knjige i nakladništva (BNE, 2013).

U čitaonici María Moliner smješten je velik dio modernih monografija objavljenih nakon 1830. godine. Dvorana Larra okuplja tisak, časopise i službene biltene, na papiru i u digitalnom obliku. U dvorani Cervantes moguć je rad sa starim i modernim rukopisima, inkunabulama, prvim i posebnim izdanjima djela, dokumentima iz arhiva Knjižnice te zbirkama vezanim uz Cervantesa. U dvorani Goya nalaze se zbirke crteža, fotografija, gravura, grafika, kartografske građe i slično (Rubalcaba Blanco et al., 1998). U dvorani Barbieri mogu se pronaći pisane i tiskane partiture, povijesne rasprave o glazbi, glazbeni zapisi na različitim medijima, videozapisi itd.

3.2. Nabava

Pri proučavanju politike nabave Španjolske nacionalne knjižnice valja imati na umu njenu veličinu i važnost za cijelu naciju. Kao što je ranije spomenuto, glavna zadaća Knjižnice je prikupljanje svih knjiga tiskanih u Španjolskoj i drugih djela od nacionalnog značaja. Kroz vrijeme, ta je definicija zadaće Knjižnice doživljavala male izmjene, iako je uvijek zadržala isti smisao. Danas, na službenim mrežnim stranicama Knjižnice, istaknuto je da je ona „glavni informacijsko-dokumentacijski centar za pisanu španjolsku i hispanoameričku kulturu“ (BNE, n.d.).

3.2.1. Kriteriji nabave

Prema Barreiru (2005.), Nacionalna knjižnica prvenstveno se bavi nabavom:

- 1) stare španjolske građe do koje nije moguće doći uobičajenim putevima
- 2) stranih publikacija o španjolskoj kulturi u širem smislu
- 3) djela španjolskih autora objavljenih u inozemstvu
- 4) kritika djela velikih svjetskih autora
- 5) referentnih djela opće prirode i onih specijaliziranih za društvene i humanističke znanosti
- 6) glavnih rasprava o različitim disciplinama
- 7) publikacija o informacijskoj znanosti i dokumentalistici.

Dakle, Nacionalna knjižnica nastoji svojim fondom prikazati i očuvati španjolsko bibliografsko nasljeđe. Sve publikacije koje posjeduje treba učiniti dostupnima za daljnja istraživanja, ponajprije u području humanistike, i to kroz mogućnosti savjetovanja, proučavanja, posudbe i reprodukcije (Girón, 1994).

Iz ranije navedenog može se zaključiti da su tri glavne odrednice Knjižnice, koje isto tako utječu na proces nabave, sljedeće: obaveza prikupljanja djela nastalih u Španjolskoj, interes za djelima o španjolskoj kulturi i autorima te uloga očuvanja i dijeljenja nacionalne bibliografske baštine. Uz to, postoje i brojni drugi faktori koji utječu na nabavu. Moguće je podijeliti ih u tri kategorije: opći, specifični (za pojedinu publikaciju) i miješani (Barreiro España, 2005). U prvu kategoriju spadaju kronološki i geografski kriterij. Specifični su medij, jezični i pravni faktor. Miješani faktori su ideološki i odnosni ili relacijski. Neki od ovih čimbenika mogu se promatrati iz različitih perspektiva. Primjerice, u slučaju utjecaja

kronološkog faktora na nabavu novih djela može se pričati o povijesno-političkoj i povijesno-funkcionalnoj perspektivi. Povijesno-politička perspektiva odnosi se na teritorije koji su nekada bili dio Španjolske te su danas više ili manje vezani za nju u kulturnom ili nekom drugom smislu. S druge strane, povijesno-funkcionalna perspektiva odnosi se primarno na pravilo obveznog primjerka (Barreiro España, 2005).

Slična je situacija i sa geografskim faktorom. S obzirom na to da se nabava publikacija tiskanih u Španjolskoj regulira obveznim primjerkom, geografski čimbenik odnosi se na nabavu publikacija nastalih izvan Španjolske.

Što se tiče medija, važno je razlikovati papir i druge medije. Prilikom odlučivanja o nabavi valja imati na umu stanje djela i kako će sredstvo na kojem se djelo nalazi utjecati na njegovu vrijednost. Primjerice, kod tiskanih publikacija uvez može dodati vrijednost i biti odlučujući faktor za ili protiv nabave. Isto tako, ako je neko djelo napisano na jeziku koji je za većinu korisnika Knjižnice stran i težak, manje je vjerojatno da će Knjižnica biti zainteresirana za njegovu nabavu (Barreiro, 2005).

Osobe odgovorne za nabavu moraju imati na umu i da je potrebno održavati ravnotežu između različitih ideja, uvjerenja i tendencija pristunih u društvu, tako da ne dolazi ni do kakvog privilegiranja ili cenzuriranja (BNE, n.d.).

Zaključno, na konačnu odluku o nabavi u Španjolskoj nacionalnoj knjižnici utjecat će čimbenici klasični u knjižničarstvu kao što su kvalifikacije autora, ilustracije, uvez, je li riječ o izvorniku ili prijevodu itd.

3.2.2. Postupci nabave

Knjižnica obogaćuje svoj fond na pet mogućih načina: kupnjom, obveznim primjerkom, donacijama, putem međunarodnih ugovora i razmjenom. Jedan od poznatijih oblika nabave je kupnja, iako sačinjava samo mali postotak ukupne nabave. Bez sumnje je najznačajnije upravo pravilo obveznog primjerka jer Knjižnici osigurava primjerke svih publikacija nastalih u Španjolskoj (Girón, 1994). Kada bi Knjižnica sva djela nastala u Španjolskoj dobivala u digitalnom obliku, to bi omogućilo uštedu, ali i veću dostupnost djela.

Knjižnica dobiva velik broj donacija. Često bi te donacije bile korisnije kada bi se prosljedile drugim, manjim knjižnicama i istraživačkim centrima, upravo zbog činjenice da Nacionalna knjižnica već posjeduje primjerke svih djela nastalih u Španjolskoj. Da bi se olakšalo

zbrinjavanje donacija, postoje određene smjernice koje savjetuju da se ne doniraju određene publikacije (na primjer, članci iz časopisa čiji se originali već nalaze u Knjižnici, fotokopije i slično) i predlažu mjesto predavanja donacije kako bi se iz nje dobila najveća korist (Barreiro España, 2005). Sve donacije pregledava Povjerenstvo za bibliografsku nabavu. Za primjerke koji Nacionalnoj knjižnici nisu od velike koristi traži se prikladnije odredište. Valja napomenuti da Knjižnica može predložiti prihvaćanje donacije, no konačnu odluku donosi Ministarstvo kulture.

Međunarodni ugovori još su jedan izvor sredstava za Knjižnicu (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Nekima od njih dogovoreno je da se u određenom sjedištu pohranjuju dokumenti kako bi se mogli lakše dijeliti između zemalja. Španjolska nacionalna knjižnica djeluje kao depozitna knjižnica.

U Knjižnici se prakticira i nabava putem razmjene. 1958. godine Opća konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu odobrila je sporazum o razmjeni službenih publikacija i vladinih dokumenata, a Španjolska ga je ratificirala. Razmjena se, dakle, odnosi na službene publikacije, vladine dokumente, nacionalne bibliografije i druge službene publikacije koje su izvan uobičajenih krugova trgovine knjigama (BNE, n.d.). Do 1985. postojao je Centar za međunarodnu razmjenu publikacija, kasnije je njegovu funkciju preuzela Nacionalna posudbena knjižnica, a 1989. Španjolska nacionalna knjižnica preuzima tu funkciju. U današnje vrijeme Knjižnica radi razmjene s drugim nacionalnim knjižnicama i istraživačkim centrima.

3.2.3. Odabir građe za nabavu

Kako bi Knjižnica znala u što vrijedi uložiti, Odjel za nabavu ima zadaću prenositi drugim odjelima i službama informacije o novim resursima i strategijama razvoja s kojima je upoznat, kako bi se moglo formulirati odgovarajuće izvješće o interesu. U Pravilniku Nacionalne knjižnice iz 1958. navedeno je da ta zadaća pripada tadašnjoj Službi za prihode i nabavu: "Prikupljati kataloge koji mogu poslužiti kao smjernica za nabavu i dostavljati primljene podatke Ravnateljstvu i voditeljima odsjeka" (Barreiro España, 2005). Za odabir novih publikacija koje Nacionalnu knjižnicu zanimaju, te onih koje popunjavaju praznine u njezinim retrospektivnim zbirkama, potrebno je imati veliko bibliografsko znanje i iskustvo, ali i najbolje izvore informacija koji se stalno ažuriraju.

Nacionalna knjižnica prikuplja pisane, tiskane i elektroničke dokumente. Od velike su važnosti prva izdanja i posebno vrijedna izdanja (primjerice, izdanje s predgovorom slavnog autora i sl.). Djela španjolskih i iberoameričkih autora iz kolonijalnog doba također su od posebnog interesa za Knjižnicu (BNE, n.d.).

Osim klasične knjižne građe, Knjižnica posjeduje i posebne zbirke u kojima se nalaze brojni crteži, gravure, geografske karte, zvučni zapisi, audiovizualna građa itd. Zanimljivo, kao dio spomenutih zbirki Knjižnica ima i velik broj predmeta kao što su naljepnice, kutije šibica, kalendari, čestitke, igraće karte i slično (Girón, 1994).

Periodičke publikacije moraju se prilagoditi općim kriterijima utvrđenim za ostalu dokumentaciju. Na suvremena strana djela primjenjuju se različiti kriteriji vrednovanja, kao što su širina obrađene tematike, zemljopisna ili jezična širina, uredništvo, stupanj prilagođenosti međunarodnim standardima i drugi (Barreiro España, 2005).

Osim svega do sad navedenog, dakle same knjižnične građe koja je javnosti dostupna za korištenje, Nacionalna knjižnica dužna je nabavljati i potrebnu bibliografiju i druga sredstva i alate za edukaciju svojih zaposlenika, za katalogizaciju i upravljanje svom dokumentacijom koju čuva, a koja je važan dio španjolske kulturno-povijesne i umjetničke baštine (BNE, n.d.).

3.2.4. Nadležnost

Iako je možda u početku odgovornost za bibliografsku nabavu bila jasno dodijeljena nekoj organizacijskoj cjelini Knjižnice, s vremenom se podijelila na više njih. Uredbom iz 1957. godine utvrđeno je da će ravnatelj, nakon saslušanja Upravnog vijeća, "upravljati svime u vezi s nabavom bibliografske građe" (Barreiro España, 2005). U Statutu Nacionalne knjižnice iz 1991. godine odgovornost za nabavu građe za izradu bibliografije nije tako jasno definirana, iako je u drugom članku spomenutog Statuta navedeno da je Uprava odnosno Glavno ravnateljstvo odgovorno za sve funkcije koje nisu izričito povjerene, a smatraju se neophodnima za rad Knjižnice.

3.3. Projekti

Španjolska nacionalna knjižnica radi na mnogim različitim projektima. To uključuje istraživanja, suradnju s drugim institucijama, posebne izložbe, inicijative i slično. U nastavku rada ukratko će se opisati nekolicina tih projekata.

BNElab je projekt Knjižnice kojim se potiče korištenje digitalnih izvora i ponovno korištenje podataka (BNE, n.d.). Već stotinama godina misija je Knjižnice očuvanje, opisivanje i širenje kulturne baštine Španjolske, a u današnje vrijeme nastoji i potaknuti i olakšati stvaranje novog znanja pomoću digitalnih podataka, zbirki i alata. Baštinu koju čuva smatra polazišnom točkom, a zadaća je društva da joj doda nove vrijednosti, bile one kulturne, obrazovne, tehnološke ili druge. U BNElab-u nastaju drugi projekti i inicijative među kojima se ističe „ComunidadBNE“ koji će biti detaljnije opisan u nastavku rada.

Nacionalna knjižnica posebnu pažnju posvećuje slavnim španjolskim autorima. Na službenim stranicama Knjižnice, u dijelu pod nazivom „Autori u Španjolskoj nacionalnoj knjižnici“ (špa. *Autores en la BNE*) dostupne su biografije i digitalizirana djela preko 380 španjolskih autora i autorica. Nije iznenađujuće da u Nacionalnoj knjižnici veliku važnost ima i Miguel de Cervantes, često nazivan jednim od najvećih španjolskih pisaca svih vremena. Jedan od projekata Knjižnice naziva se „Cervantes u Španjolskoj nacionalnoj knjižnici“ (špa. *Cervantes en la BNE*), a sastoji se od opširne biografije, virtualne izložbe, zbirki rukopisa, crteža, fotografija i sl., i svega ostalog vezanog za Cervantesov lik i djelo (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Osim toga, povodom proslave 400. godišnjice izlaska drugog dijela Don Quijotea stvorena je mrežna stranica na kojoj se nalaze sva izdanja Don Quijotea koja Knjižnica posjeduje, što uključuje mnogobrojna izdanja kako na kastiljskom, tako i na drugim svjetskim jezicima, ali i neke prilagođene verzije, primjerice one za djecu (BNE, n.d.).

Još jedna zanimljivost koju Knjižnica nudi je „Chef BNE“, projekt u kojem istraživači i kuhari istražuju španjolsku gastronomiju pripremajući jela iz 12 starih knjiga recepata koje su dio fonda Knjižnice (BNE, n.d.). U kratkim i poučnim videima osim same pripreme jela opisuje se i njihova povijest.

„BNEscolar“ platforma je koja učenicima i nastavnicima nudi digitalne resurse Nacionalne knjižnice kao pomoć pri učenju i podučavanju. Nastala je 2019. godine u okviru BNElab-a, a u suradnji s Red.es, javnom tvrtkom čiji je cilj promicanje razvoja informacijskog društva u Španjolskoj. Na BNEscolaru moguća je izrada raznih vrsta obrazovnih materijala kao što su

vodiči za nastavu, radionice, videi, aplikacije i slično. Izvori su, naravno, zbirke Nacionalne knjižnice (BNE, n.d.).

3.3.1. ComunidadBNE

Španjolska nacionalna knjižnica prošla je značajne promjene zahvaćena globalnim procesom digitalizacije. U kontekstu knjižnica, ovaj proces vođen je idejom o zajedničkom stvaranju. Upravo su građani oni koji digitaliziranoj baštini mogu dati nove vrijednosti i namjene. Javne institucije trebaju poticati ovaj proces i olakšati stvaranje novog znanja iz podataka i digitalnih izvora koje generiraju te promicati njihovu upotrebu u svim mogućim zajednicama i sektorima: u inovacijama i tehnološkom razvoju, kreativnosti, turizmu, obrazovanju itd. BNElab je, kao što je ranije objašnjeno, projekt Knjižnice usmjeren na promicanje ponovne upotrebe podataka i digitalnih izvora uz suradnju građana. Jedan od prvih ciljeva vezanih uz taj projekt bilo je stvaranje *crowdsourcing* platforme, s obzirom da je to način za izravno sudjelovanje korisnika odnosno građanstva u obogaćivanju kataloga i baštinskih zbirki (BNE, n.d.). Danas, na ComunidadBNE, svatko može proširiti znanje i informacije koje Knjižnica čuva za budućnost.

ComunidadBNE predstavljen je u veljači 2019. godine. Kao baza iskorištena je PYBOSSA, *open source* tehnologija razvijena od strane španjolske tvrtke Scifabric, koju inače koristi i Britanska knjižnica. Naravno, njena osnovna verzija prilagođena je potrebama BNE projekta. Jedna od prilagodbi koju valja istaknuti je dinamička integracija podataka iz povezanog kataloga podataka *data.bne* (Sánchez Nogales, 2023). Ova funkcionalnost omogućuje automatsko dovršavanje standardiziranih oblika imena autora te naziva djela i mjesta čime se optimizira korisničko davanje doprinosa.

Sučelje ComunidadBNE nudi jednostavan okvir za izvršavanje različitih zadataka u svakom projektu na temelju digitalnih izvora knjižnice (slika dokumenta ili zapis iz kataloga). Korisnici mogu doprinijeti izvršavajući ponuđene zadatke:

- geolociranja,
- identifikacije,
- označavanja ili
- transkripcije.

Kada se dosegne određeni broj podudaranja za pojedini projekt, doprinosi će biti pregledani i zadatci označeni kao dovršeni (BNE, n.d.). Podudaranja se utvrđuju pomoću različitih algoritama za usporedbu tekstualnih nizova i geografskih koordinata.

Za cijeli ovaj projekt od velike je važnosti rad tehničkih jedinica Knjižnice. Analiza relevantnosti prijedloga projekta suradnje, podaci koji će se tražiti od sudionika, proces validacije i naknadna integracija u katalog nakon što je projekt dovršen neki su od aspekata koji zahtijevaju dobru unutarnju koordinaciju (Sánchez Nogales, 2023).

Do sredine 2023. godine ComunidadBNE objavio je preko 30 prijedloga zajedničkih projekata i ima više od 900 suradnika koji su sa više od 30 000 doprinosa dovršili 23 projekta (Sánchez Nogales, 2023). Konkretno, neki od projekata uključuju identifikaciju osoba sa fotografija iz Španjolskog građanskog rata, transkripciju posveta na starim fotografijama i razglednicama, geolokalizaciju zbirke inkunabula Knjižnice, identifikaciju osoba i djela koja se pojavljuju na kazališnim plakatima iz 19. stoljeća... Rezultati dovršenih projekata se vrednuju i dodaju u katalog ili repozitorije Nacionalne knjižnice.

ComunidadBNE tek je počeo pokazivati svoj potencijal kao alat za dijeljenje zbirki Knjižnice, za aktivno sudjelovanje građana u širenju znanja i za grupni rad u istraživanjima. Također, on je odraz promjene knjižničarske struke kroz vrijeme, transformacije koje bibliotekarstvo doživljava u doba informacijsko-komunikacijskih tehnologija, općenito uloge knjižnice u društvu i odnosa knjižničara s korisnicima. Nastao je s idejom da je baština, koju između ostalog čine i vrijedne zbirke Nacionalne knjižnice, zajedničko dobro te da ju svatko može učiniti još vrjednijom i lakše dostupnom za buduće generacije.

3.3.2. Španjolski arhiv weba

Španjolski arhiv weba zbirka je sastavljena od mrežnih stranica, uključujući blogove, forume, dokumente, slike, videozapise itd., koje se prikupljaju s ciljem očuvanja španjolske dokumentarne baštine na internetu i omogućavanja pristupa istoj (Desiderata, 2021). Španjolska nacionalna knjižnica koristi mješoviti model arhiviranja weba, često korišten u nacionalnim knjižnicama diljem svijeta, koji podrazumijeva kombinaciju masovnog i selektivnog prikupljanja (BNE, n.d.). Osim u Knjižnici, zbirke se mogu pregledati i u konzervatorskim centrima različitih autonomnih zajednica u Španjolskoj.

Nadahnuti UNESCO-ovim Smjernicama za očuvanje digitalne baštine (2003.) i Preporukom Europske komisije o digitalizaciji i internetskoj dostupnosti kulturnog materijala i digitalnom

očuvanju (2006.), Knjižnica je 2009. godine počela pohranjivati španjolske stranice i mrežna mjesta s domenom .es, kao i druge generičke domene poput .com, .edu, .org itd. (Muguerza López, Pérez Morillo, 2012). Rezultati prvih selektivnih prikupljanja postavljeni su 2014. na server Knjižnice zahvaljujući suradnji s Red.es. Iste godine Knjižnica je u testnom okruženju instalirala NetarchiveSuite, *open source* paket alata za indeksiranje i arhiviranje weba, pomoću kojih je provela nekoliko selektivnih prikupljanja vezanih za događaje važne za španjolsku povijest i kulturu (Desiderata, 2021). Kraljevskim dekretom iz 2015. regulira se obvezni primjerak internetskih publikacija te se potiče njihovo očuvanje. 2016. godine provedeno je prvo masovno prikupljanje s domene .es koje je potrajalo čak tri mjeseca. Iste godine dogovorena je i suradnja Knjižnice i konzervatorskih centara na stvaranju zajedničkog repozitorija internetskih publikacija.

Općenito, arhiv weba je zbirka resursa prikupljenih s weba. Resursi odnosno mrežne stranice grupirane su u zbirke prema predmetu, temi, događaju ili riziku od nestanka. Proces prikupljanja stranica je automatiziran; koriste se alati za indeksiranje ili roboti koji skeniraju stranice te kopiraju i spremaju informacije koje se zatim pohranjuju i šire putem Španjolskog arhiva weba. Sve informacije spremaju se u standardizirani format datoteke WARC (Web ARChive), koji sažima sve informacije o prikupljenim stranicama (Muguerza López, Pérez Morillo, 2012). Zbirke nastoje reproducirati izgled mrežnih mjesta i njihovih funkcionalnosti dostupnih tijekom snimanja. Nakon što indeksiranje završi, arhivirane stranice prikazuju se u OpenWaybacku, aplikaciji koja korisniku nudi mogućnost odabira određene verzije mrežne stranice koju želi pregledati (Muguerza López, Pérez Morillo, 2012). Neke od koristi arhiva weba su oporavak sadržaja s izbrisanih stranica, proučavanje društva i očuvanje digitalne baštine.

Mrežne stranice za prikupljanje odabire osoblje knjižnice specijalizirano za očuvanje digitalne baštine. Kriteriji odabira temelje se na Kraljevskom dekretu iz 2015. koji uređuje obvezni primjerak online publikacija. Mrežne stranice koje podliježu obveznom primjerku su one koje:

- sadrže bibliografsku, zvučnu, vizualnu, audiovizualnu ili digitalnu kulturnu baštinu Španjolske;
- nalaze se pod domenom .es i pripadajućim poddomenama, kao i drugim domenama na nacionalnom teritoriju;
- nalaze se na drugim domenama (.com, .net, .edu, .org, itd.), ali sadrže španjolsku dokumentarnu baštinu;

- su na bilo kojem od službenih jezika države;
- su u bilo kojem formatu, uključujući publikacije sadržane u njima;
- su u slobodnom i ograničenom pristupu (BNE, n.d.).

Kako bi dokumentarni uzorak bio što reprezentativniji, prikupljaju se mrežne stranice iz različitih kategorija:

- društveni mediji: naslovi u tisku, novinske agencije, radio i televizijske mreže
- tijela uprave: ministarstva, autonomne zajednice, gradska vijeća
- političke institucije: političke stranke
- kulturne institucije: muzeji, arhivi, knjižnice, škole, sveučilišta, istraživački centri
- znanstvene institucije
- zdravstvene institucije
- sportske institucije
- mrežne stranice usmjerene na prirodnu i umjetničku baštinu
- kulturna događanja, kongresi, skupštine, konferencije i sl.
- mrežne stranice privatnih tvrtki
- udruge: profesionalne, nevladine organizacije
- blogovi i stranice relevantnih ljudi vezanih uz arhiviranje weba
- društvene mreže: X (nekada Twitter), Facebook
- wikiji: Wikipedia
- video zapisi: Youtube (BNE, n.d.).

S druge strane, postoje i neka ograničenja. Radi zaštite privatnosti ne smiju se prikupljati sljedeći sadržaji:

- poruke elektroničke pošte i privatno dopisivanje
- sadržaj koji se nalazi samo na privatnoj mreži
- osobni podaci kojima samo ograničena skupina ljudi ima pristup.

Postoje i internetski sadržaji koji su u slobodnom pristupu, ali se ne prikupljaju iz tehničkih razloga, a to uključuje baze podataka, repozitorije, kataloge, streaming sadržaj, datoteke u oblaku te sav sadržaj iza različitih filtara, padajućih popisa ili potvrdnih okvira.

U 2024. godini broj prikupljenih mrežnih stranica prelazi 10 000, a količina informacija 2.4 terabajta (BNE, n.d.). U usporedbi s 2023., a zahvaljujući poboljšanjima u tehnikama otklanjanja pogrešaka i pregleda prije snimanja, radi se o velikom napretku.

3.3.3. Hispanska digitalna knjižnica

Hispanska digitalna knjižnica je digitalna knjižnica Španjolske nacionalne knjižnice. Omogućava besplatan pristup tisućama digitaliziranih dokumenata, uključujući tiskane knjige, rukopise, crteže, gravure, plakate, fotografije, karte, notne zapise i ostalo (Bueren Gómez-Acebo, Bordes Cabrera, Sánchez Nogales, 2012). Nastala je 2008. godine, a njeni ciljevi su očuvanje i širenje španjolske kulturne baštine, doprinos stvaranju buduće Europske digitalne knjižnice koja će nuditi pristup zbirkama europskih kulturnih institucija putem interneta, promicanje istraživanja o španjolskoj kulturi i poticanje suradnje između španjolskih i latinoameričkih knjižnica (BNE, n.d.). Digitalnu knjižnicu moguće je pretraživati po temi ili po vrsti građe.

Sustavna digitalizacija u Nacionalnoj knjižnici u današnje vrijeme je proces koji obuhvaća gotovo sve odjele Knjižnice. Između ostalog, ovaj proces uključuje odabir materijala, odabir najprikladnijeg primjerka, samu digitalizaciju, pregled metapodataka, učitavanje u sučelje digitalne knjižnice te povezivanje bibliografskog zapisa u katalogu i digitaliziranog dokumenta u Hispanskoj digitalnoj knjižnici (Bueren Gómez-Acebo et al., 2012).

3.4. Usluge

Za korištenje usluga Španjolske nacionalne knjižnice potrebno je imati člansku iskaznicu. Iskaznica može biti čitateljska ili istraživačka, ovisno o zbirkama kojima se želi pristupiti (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Istraživačka omogućuje pristup zbirkama starijima od 1958. godine. Za dobivanje čitateljske iskaznice dovoljno je predložiti službeni dokument kojim se dokazuje identitet korisnika, primjerice osobnu iskaznicu, vozačku dozvolu ili putovnicu. Obje vrste iskaznica mogu se zatražiti osobno u Knjižnici ili preko službene mrežne stranice Knjižnice.

3.4.1. Pretraživanje dokumenata

Španjolska nacionalna knjižnica omogućuje pristup različitim katalozima u kojima se može pretraživati građa. U općem online katalogu Knjižnice nalaze se bibliografske reference svih vrsta koje se čuvaju i obrađuju u Knjižnici (knjige, rukopisi, audiovizualna građa itd.). „DatosBNE“ je portal koji nadopunjuje opći katalog; sadrži i informacije iz drugih izvora.

Hispaniska digitalna knjižnica je zbirka svih digitaliziranih dokumenata Knjižnice. Digitalna hemeroteka je zbirka novina i časopisa objavljenih od kraja 17. stoljeća do danas. Zbirni katalog periodičkih publikacija sadrži bibliografske zapise o španjolskim i stranim periodičkim publikacijama pohranjenima u više od 1000 španjolskih knjižnica (BNE, 2013).

3.4.2. Reprodukcija građe

Jedna od mnogih usluga koje Knjižnica nudi svojim korisnicima je i reprodukcija dokumenata s ciljem olakšavanja pristupa informacijama (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Ovu uslugu moguće je naručiti, a korisnici mogu i sami kopirati do 20% knjige ili jedan cijeli članak objavljen nakon 1958., ili jednostavno fotografirati željenu građu uz prethodno odobrenje djelatnika Knjižnice.

Što se tiče naručivanja kopija, potrebno je ispuniti obrazac dostupan na mrežnim stranicama Knjižnice. U obrascu je potrebno navesti što više podataka kako bi se olakšala identifikacija korisnika-podnositelja zahtjeva i građe čije je kopije zatražio. Jednim zahtjevom moguće je dobiti kopije najviše 10 primjeraka građe. Knjižnica u roku od 10 radnih dana korisniku šalje predračun, a nakon izvršenja uplate šalje materijale korisniku u roku od 20 radnih dana. Kopije je moguće dobiti u digitalnim obliku, što je preporučeni način dostave, no postoji i mogućnost slanja poštom. Moguće je zatražiti kopije digitalnih datoteka, zvučnih i audiovizualnih zapisa te kopije na A4 papiru (crno-bijele ili u boji) s mikrofilma ili digitalnih medija (BNE, n.d.).

Za samostalno kopiranje u Knjižnici potreban je korisnički račun putem kojeg se vrši i plaćanje, a fotokopirni uređaji i druga oprema dostupni su u svim dvoranama Knjižnice kao i u predvorju čitaonice María Moliner. Fotografiranje mobilnim uređajima moguće je u čitaonici i svim dvoranama Knjižnice. Fotografiranje se vrši na za to određenim stolovima, a korisnici su dužni slike upotrebljavati u skladu sa zakonima o autorskim pravima, intelektualnom vlasništvu i zaštiti osobnih podataka. Postoje još neka pravila koja valja poštovati; primjerice, zabranjena je upotreba bljeskalice, mobilni uređaj mora biti stišan, ne smiju se fotografirati zaslona računala, potrebno je ispuniti obrazac s podacima o građi koja se fotografira i izjavom o odgovornosti, prilikom samog fotografiranja uvezena djela potrebno je staviti na jastučić kako bi se izbjegla moguća oštećenja itd. (BNE, n.d.).

3.4.3. Međuknjižnična posudba

Ovom uslugom Španjolska nacionalna knjižnica korisnicima olakšava pristup djelima koja nisu dio njezinog fonda (Rubalcaba Blanco et al., 1998). Može se zatražiti posudba bilo koje vrste dokumenta, iako konkretna pravila određuje knjižnica iz koje se posuđuje. Zahtjev za međuknjižničnu posudbu podnosi se putem elektroničke pošte. Prije podnošenja zahtjeva, korisnik mora biti siguran da se dokument koji traži ne nalazi u Nacionalnoj knjižnici. Građa posuđena iz druge knjižnice mora se pregledati u prostorijama određenim za tu svrhu (BNE, 2013). Korisnik je dužan platiti trošak usluge koji određuje knjižnica iz koje se posuđuje, dok Nacionalna knjižnica ne naplaćuje samu uslugu odnosno posredovanje.

3.4.4. Aktivnosti i događanja

Već je dobro poznato kako u današnje vrijeme knjižnice svojim korisnicima nude mnogo više od pukog posuđivanja knjiga. U Španjolskoj nacionalnoj knjižnici se u svakom trenutku odvijaju razni projekti, izložbe i slično. U nastavku će se nabrojati neki od njih.

„Pakao i čuda“ (špa. *El Infierno y las Maravillas*) naziv je stalne izložbe koja je za javnost otvorena od ponedjeljka do petka od 10 do 20h te nedjeljom i pranicima od 10 do 14h. Ulaz na izložbu je besplatan. Za pojedinačne dolaske nije potrebna najava, no za grupe između 10 i 30 posjetitelja obavezna je rezervacija termina, a moguće je dogovoriti i vodiča (BNE, n.d.). Ovaj izložbeni prostor jedinstveno je mjesto u Knjižnici za promatranje, istraživanje, učenje i zabavu čiji je cilj pokazati raznolikost i bogatstvo fonda Knjižnice i podići svijest o važnosti očuvanja španjolske bibliografske i dokumentarne baštine. Izložba je osmišljena kao putovanje kroz vrijeme, sve od nastanka knjige do zamišljene budućnosti. Povijest znanja i ljudskih izuma opisuju se u četiri tematske prostorije. Nastoji se olakšati razumijevanje koncepta knjižnice, uloge knjige u društvu, evolucije jezika, informacijskih i umjetničkih materijala i slično. Izložba ima prvenstveno edukativnu svrhu te je prilagođena svim uzrastima.

U trenutku pisanja rada jedna od aktivnih izložbi bila je i „Svijet minijatura: Skylitzes Matritensis“ (špa. *Un universo de imágenes: el Skylitzes Matritensis*). Skylitzes Matritensis je kodeks velike vrijednosti, najstariji sačuvani primjerak ilustrirane bizantske kronike Synopsis Historion Ivana Escilitzesa koji sadrži čak 574 minijature. Prilikom restauracije, dijelovi kodeksa izdvojeni su za izložbu kako bi se pokazali bogatstvo i složenost ove ilustrirane pripovijesti. Još jedna izložba je „Unamuno i politika. Od pera do riječi“ (špa. *Unamuno y la*

política. De la pluma a la palabra), a predstavlja političke misli Miguela de Unamuna, književnika i filozofa koji je analizirao i kritizirao kolonijalizam, cenzuru, nacionalizam, ulogu medija, odnos između Španjolske i Europe itd. (BNE, n.d.).

Jedna od najavljenih aktivnosti je „Koliko fikcije ima u stvarnosti?“ (špa. *¿Cuánta ficción hay en la realidad?*), rasprava o književnom stvaralaštvu s naglaskom na odnos između stvarnog i izmišljenog. Krajem ljeta ponovno će biti organizirani i vođeni razgledi Knjižnice s ciljem upoznavanja korisnika sa funkcijama, načinom rada i uslugama koje nudi te lakšeg snalaženja u samoj zgradi Knjižnice (BNE, n.d.).

4. Zaključak

Španjolska nacionalna knjižnica jedna je od ključnih institucija kada se priča o očuvanju španjolske kulturne baštine. Pohranjuje primjerke svih publikacija nastalih u Španjolskoj, ali sadrži i velik broj drugih djela značajnih za španjolsku kulturu. Njena bogata povijest, koja započinje davne 1712. godine, u kombinaciji s današnjim modernim tehnologijama koje primjenjuje u svom radu omogućavaju ne samo očuvanje baštine, već i stvaranje i širenje novog znanja. Knjižnica je od svojih početaka do današnjeg dana doživjela mnoge promjene u načinu poslovanja, a najznačajnije se odnose upravo na primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija; digitalizaciju građe, provođenje raznih projekata s ciljem iskorištavanja punog potencijala građe koju posjeduje i slično. Knjižnica potiče sudjelovanje građana odnosno javnosti u svim svojim aktivnostima. Njena uloga u društvu sve je važnija, kako za Španjolsku, prvenstveno zbog očuvanja baštine, tako i na globalnoj razini jer omogućava slobodan i besplatan internetski pristup digitaliziranom dijelu svog fonda.

5. Literatura

1. Barreiro España, L. (2005). Las adquisiciones en la Biblioteca Nacional de España. *Educación y biblioteca*, 148(17), 121-128. Dostupno na: educacionBiblio139_183/148_0705//EB17_N148_P121-128.pdf (usal.es). [17.7.2024.]
2. Biblioteca Nacional de España. Dostupno na: <https://www.bne.es/es>. [8.7.2024.]
3. BNE. (2023). Guía del Lector. Dostupno na: [Guia del Lector \(bne.es\)](http://Guia del Lector (bne.es)). [8.7.2024.]
4. Bueren Gómez-Acebo, J. L., Bordes Cabrera, I., Sánchez Nogales, E. (2012). La Biblioteca Nacional de España y Biblioteca Digital Hispanica: dos dimensiones en una misma institución. *Boletín de la ANABAD*, 62(4), 2012, 55-76. Dostupno na: Dialnet-LaBibliotecaNacionalDeEspanaYBibliotecaDigitalHisp-4107640.pdf. [1.8.2024.]
5. Desiderata. (2021). ¿Qué es el Archivo de la Web Española? *Desiderata*, 4(17), 78-79. Dostupno na: [Desiderata-17.pdf \(auxiliardebiblioteca.com\)](http://Desiderata-17.pdf (auxiliardebiblioteca.com)). [17.7.2024.]
6. Devčić Crnić, A. (2016). Ljepota različitosti u životu europskih knjižnica. *Knjižničar/ka: časopis Knjižničarskog društva Rijeka*, 7(7), 98-108. Dostupno na: [338942 \(srce.hr\)](http://338942 (srce.hr)). [8.7.2024.]
7. García Ejarque, L. (1992). Biblioteca Nacional de España. *Boletín de la ANABAD*, 42(3-4), 203-257. Dostupno na: Dialnet-BibliotecaNacionalDeEspana-224197.pdf. [1.8.2024.]
8. Girón, A. (1994). The Biblioteca Nacional of Spain. *Alexandria*, 6(2), 91-105.
9. Knjižnica. (n.d.). Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/knjiznica>. [4.9.2024.]
10. Muguerza López, I., Pérez Morillo, M. (2012). El Archivo Web de la Biblioteca Nacional de España. *Boletín de la ANABAD*, 62(4), 101-112. Dostupno na: [00_01_02 ANABAD 4_2012_1as_00_01_02 ANABAD 4_2012_1as](http://00_01_02_ANABAD_4_2012_1as_00_01_02_ANABAD_4_2012_1as). [17.7.2024.]
11. Nacionalna knjižnica. (n.d.). Hrvatsko strukovno nazivlje [Struna]. Dostupno na: <http://struna.ihjj.hr/naziv/nacionalna-knjiznica/49097/#naziv>. [4.9.2024.]
12. Rubalcaba Blanco, R., Redondo Morales, E., Guerra García, G., Benito Sanz, R., Cano Riofrío, C. (1998). La Biblioteca Nacional. *Documentación de las Ciencias de la Información*, 21, 157-216. Dostupno na: ecob,+DCIN9898110157A.PDF.pdf. [8.7.2024.]

13. Sánchez Nogales, E. (2023). ComunidadBNE, enriquecimiento colaborativo en la Biblioteca Nacional de España. Revista PH, 109(31), 192-194. Dostupno na: <https://doi.org/10.33349/2023.109.5369>. [8.7.2024.]
14. Sánchez Hernampérez, A. (2011). Donde todo es reserva: la Biblioteca Nacional de España. ICOM CE Digital: Revista del Comité Español de ICOM, 4, 26-29. Dostupno na: [ICOM CE DIGITAL 04 by ICOM-CE LibroVirtual - Issuu](#). [17.7.2024.]
15. Santos Aramburo, A. (2017). El Estatuto de la Biblioteca Nacional de España. Mi biblioteca: La revista del mundo bibliotecario, 13(49), 14. Dostupno na: [Revista Mi Biblioteca 2017 N 49.pdf](#). [8.7.2024.]

Španjolska nacionalna knjižnica

Sažetak

Španjolska nacionalna knjižnica jedna je od najvećih knjižnica u Europi. Osnovao ju je španjolski kralj Filip V. 1712. godine kao Javnu knjižnicu Palače, a 1836. njeno vlasništvo je preneseno na Ministarstvo unutarnjih poslova i tada je preimenovana u Nacionalnu knjižnicu Španjolske. Knjižnica ima obvezu prikupljanja sve građe proizvedene u Španjolskoj, kao i interes za uključivanjem publikacija o samoj državi, jeziku ili autorima Španjolske, budući da teži tome da bude referentna točka za istraživanje španjolske kulture. Bogati fond knjižnice danas uključuje više od 26 milijuna stavki, od čega preko 15 milijuna čine knjige i druge tiskane publikacije. Među brojnim projektima koje knjižnica provodi ističe se „ComunidadBNE“, *crowdsourcing* platforma za rad na digitalnim zbirkama knjižnice s ciljem njegovanja i očuvanja baštine. Knjižnica posjeduje vrijednu zbirku stare i rijetke građe, uključujući oko tri tisuće inkunabula, 23 tisuće rukopisa i 98 tisuća rijetkih knjiga. Značajan dio građe koju knjižnica posjeduje je digitaliziran i dostupan na stranicama Španjolske digitalne knjižnice kreirane 2008. godine.

Ključne riječi: knjižnica, nacionalna knjižnica, Španjolska, Španjolska nacionalna knjižnica

National Library of Spain

Summary

The Spanish National Library is one of the largest libraries in Europe. It was founded by King Philip V of Spain in 1712 as the Public Library of the Palace, and in 1836 its ownership was transferred to the Ministry of the Interior and it was then renamed the National Library of Spain. The library has an obligation to collect all material produced in Spain, as well as an interest in including publications about the country itself, the language or the authors of Spain, since it aspires to be a point of reference for the research of Spanish culture. The rich collection of the library today includes more than 26 million items, of which over 15 million are books and other printed publications. Among the numerous projects implemented by the library, the most notable is "ComunidadBNE", a crowdsourcing platform for working on the library's digital collections with the aim of nurturing and preserving heritage. The library has a valuable collection of old and rare materials, including about three thousand incunabula, 23 thousand manuscripts and 98 thousand rare books. A significant part of the library's material is digitized and available on the pages of the Spanish Digital Library created in 2008.

Key words: library, national library, Spain, National Library of Spain